

Osmangazi Journal of Medicine
e-ISSN: 2587-1579

Mezuniyet Öncesi Etik Eğitiminin Önemi, Psikiyatri Perspektifi

The Importance of Undergraduate Ethics Education, Psychiatric Perspective

¹Gamze Gürcan, ²Bilge Özüçetin

¹TOBB ETÜ Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

²TOBB ETÜ Tıp Fakültesi, Ankara, Türkiye

ORCID ID of the authors

GG. 0000-0001-9896-8869

BÖ. 0009-0004-6527-128X

Correspondence / Sorumlu yazar:

Gamze GÜRCAN

TOBB ETÜ Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim
Dalı, Ankara, Türkiye

e-mail: gamzebostankolu@hotmail.com

Abstract: Medical ethics education aims to provide medical students with the ability to cope with ethical issues they may encounter in their professional lives and to make ethical decisions. The place and importance of ethics education in medical curricula is indispensable for developing skills such as being aware of ethical issues and able to analyze complex ethical dilemmas. In psychiatry, ethics education seems to be quite important due to the fact that patients are in a vulnerable group, their decision-making capacities are reduced due to some mental health problems, due to issues such as the importance of boundaries and confidentiality-privacy in the patient-doctor relationship, the dilemmas between benefiting the patients and confidentiality or respecting autonomy and stigmatization. This article aims to emphasize the importance of ethics education in medical education, especially in undergraduate psychiatry education, from the perspective of both an academician and a medical student.

Keywords: Ethics, Psychiatry, Undergraduate Education

Etik Bilgiler Etik Kurul Onayı: Bu makale bir editöre not yazısı olduğu için Etik Kurul Onayı alınmasına gerek yoktur.

Telif Hakkı Devir Formu: Yazar tarafından Telif Hakkı Devir Formu imzalanmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Hakem değerlendirmesinden geçmiştir.

Yazar Katkı Oranları: Tasarım: Gürcan, Özüçetin; Veri Toplama veya İşleme: Gürcan, Özüçetin; Analiz veya Yorum: Gürcan, Özüçetin; Literatür Taraması: Gürcan, Özüçetin; Yazma: Gürcan, Özüçetin

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir

Destek ve Teşekkür Beyanı: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Özet: Tıp etiği eğitimi ile tıp öğrencilerinin meslek yaşamlarında karşılaşılabilecekleri etik sorunlarla başa çıkabilme ve etik karar verme yeteneğinin kazandırılması hedeflenmektedir. Tıbbi müdahaleler sırasında karşılaşılabilecek etik sorunların farkında olma ve karmaşık etik ikilemleri analiz edebilme gibi becerilerin geliştirilmesi için, tıp müfredatında etik eğitiminin yeri ve önemi vazgeçilmezdir. Psikiyatride, hastaların savunmasız ve incinebilir grupta olması, bazı ruhsal sorunlar nedeniyle karar verme kapasitelerinde azalma görülmesi, hasta-hekim ilişkisinde sınırların ve gizlilik-mahremiyet gibi konuların önemi, bazı psikiyatrik uygulamalar ile hastanın yararını gözetme ile gizlilik ya da hasta özerkliğinin gözetilmesi arasındaki ikilemler yaşanması ve damgalanma gibi nedenlerle psikiyatride etik eğitimi oldukça önemli görünmektedir. Bu yazı ile tıp eğitiminde ve özellikle mezuniyet öncesi psikiyatri eğitiminde etik eğitiminin önemini hem akademisyen hem öğrenci gözünden vurgulamak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Psikiyatri, Mezuniyet Öncesi Eğitim

Received 23.02.2025

Accepted : 11.03.2025

Published : 12.03.2025

How to cite/ Atıf için: Gürcan G, Özüçetin, Mezuniyet Öncesi Etik Eğitiminin Önemi, Psikiyatri Perspektifi, Osmangazi Journal of Medicine, 2025;47(3):514--516

1. Giriş

Modern tıp eğitiminin önemli bir parçası olan olguların etik analizi ve tıp etiği eğitimi, tıp öğrencilerinin meslek yaşamlarında karşılaşılabilecekleri yasal, ahlaki ve etik sorunlarla başa çıkabilme ve etik karar verme yeteneği kazandırmayı hedeflemektedir. Tıp etiği eğitiminin hedefi hekim-hasta ilişkisinin ahlaki temellerinin kavranması, tıbbi araştırma ve uygulamalarda hasta haklarının korunması, toplum sağlığının gözetilmesi gibi kazanımlardır. Hekimin tıbbi bir karar alırken, yalnızca tıbbi nedenlerle değil aynı zamanda uluslararası kabul görmüş etik ilke ve değerlere dayanarak karar verebilmesi gerekir. Tıbbi müdahaleler sırasında karşılaşılabilecek etik sorunları belirlemek, karmaşık etik ikilemlerle başa çıkabilecek bilgi, beceri ve tutumları geliştirmek tıp etiği eğitiminin önemli konuları arasındadır. Bu şekilde ancak kişilerin hekimlik becerilerinin yanında mesleki ve ahlaki sorumlulukları konusunda bilinçli ve vicdanlı bireyler olmaları sağlanabilir. Tüm bu nedenlerle, tıp müfredatında etik eğitiminin yeri ve önemi vazgeçilmezdir¹.

En etkili öğretim yöntemlerinden biri, küçük gruplar halinde yapılan disiplinlerarası ve vaka temelli öğretimdir. Bu yaklaşım, öğrencilerin etik problemleri analiz etmelerini teşvik ederken, çeşitli bakış açıları ve farklı ahlaki temellendirmeleri göz önüne alarak tartışmalar yapmalarını sağlayarak aktif bir öğrenme deneyimi sunar. Küçük grup çalışmaları, öğrencilerin daha fazla katılım göstermesine ve birbirleriyle etkileşim kurarak öğrenmelerine olanak tanır. Yine etik eğitiminde yaygın olarak kullanılan ve etik sorunları, mevcut vakanın öncesindeki benzer vakalarla analogiler kurarak çözmeyi içeren vakadangelim (casuistry) yöntemi ile öğrencilere paradigma vakaları konusunda bilgi vermeyi içerir. Paradigma vakası ile kıyaslama yaparak benzer etik sorunları içeren vakalar değerlendirilir. Tıp fakültelerinde verilen etik eğitime baktığımızda, Türk Tabipler Birliği (TTB) tarafından hazırlanan Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu-2010'da belirtildiği üzere Türkiye'de 2010 itibarıyla 74 tıp fakültesi eğitim

vermekte ve bunlar arasında sadece 33 tıp fakültesinde tıp etiği dersleri verilmektedir.

Mezuniyet öncesi psikiyatri eğitimi ile psikiyatrik belirti ve bulguları tanımak; sık görülen ruhsal hastalıkların birinci basamak düzeyinde tanısını koymak, tedavi etmek ya da uygun tedavi basamaklarına yönlendirmek; acil psikiyatrik durumlarda ilk müdahaleyi yapmak ve uygun koşullarda hastayı sevk etmek; ruhsal hastalıklardan korunma önlemlerini uygulamak ve toplumu eğitmek, psikiyatrik belirtilerle ilgili olabilecek diğer tıbbi durumların ayırıcı tanısını yapabilmek, ön tanısını koymak ve uygun branşlara sevk etmek için öğrencilere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırmaktır.² Temel bilgi ve becerilere sahip hekimlerin yetişebilmesi için çerçeve bir program hazırlanması gereksinimi ile 2000'li yılların başında tıp fakültelerinin katkıları ile UÇEP (Ulusal Çekirdek Eğitim Programı) hazırlanmış, en son 2020 yılında revize edilmiştir. Fakültelerin müfredatlarında UÇEP'i temel alması beklenmektedir. Program değerlendirildiğinde dolaylı olarak psikiyatri etiğini ilgilendiren bazı konular yer almakla birlikte psikiyatri etiği ile ilgili detaylı bir başlık yer almamaktadır. Psikiyatrinin kendine özgü doğası, hastaların savunmasız ve incinebilir grupta olması, hastaların bazı ruhsal sorunlar nedeniyle karar verme kapasitelerinde azalma görülmesi, hasta-hekim ilişkisinde sınırların ve gizlilik-mahremiyet gibi konuların önemi, bazı psikiyatrik uygulamalar ile hastanın yararını gözetme ile gizlilik ya da hasta özerkliğinin gözetilmesi arasındaki ikilemler yaşanması, damgalanma gibi nedenlerle psikiyatride etik eğitimi oldukça önemli görünmektedir.³ Psikiyatrinin tıp içindeki özgün konumu düşünüldüğünde, kısaca da olsa bu konudaki eğitimin yalnızca psikiyatri etiğiyle sınırlı bir farkındalık sağlamayacağı, hekimlerin genel tıp etiği farkındalığını artıracığı da düşünülebilir. Ancak tıp fakültelerinde psikiyatri stajlarında psikiyatri etiği eğitiminin yeterliliği ve yoğunluğu tartışmaya açıktır.

Psikiyatri eğitiminin geleceği ile ilgili dünyaya baktığımızda, artan küresel göç nedeniyle kültürel

psikiyatri, alandaki ilerlemeler ile sinirbilim ve teknolojinin gelişimi ile simülasyona dayalı eğitim, tıp eğitiminde oyun, telepsikiyatri uygulamaları gündeme gelirken, psikiyatri uygulamalarında etik sorunların farklı boyutlar kazanacağı düşünülmektedir; bu nedenle psikiyatride etik eğitiminin de kendini sürekli güncellemesi uygun olacaktır. Türkiye Psikiyatri Derneği'nin özellikle asistanlık ve uzmanlık eğitimi de dahil olmak üzere etik eğitimi ve etik

kodları geliştirmek üzere yaptığı çalışmalar dikkate değerdir. Psikiyatride etik yaklaşımlar ve akıl hastalıklarında damgalamayla mücadele gibi konuların öğretilmesini zaruri gördüğümüz için tıp eğitiminin temel bir parçası olarak psikiyatri etiğinin/psikiyatri etiği eğitiminin çekirdek eğitim programına dahil edilmesi gerektiğini ve bu nedenle tıp fakültesi eğitim programlarının ve psikiyatri stajı müfredatının gözden geçirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

1. Eckles, R. E., Meslin, E. M., Gaffney, M., Helft, P. R. Medical ethics education: where are we? Where should we be going? A review. *Academic medicine : journal of the Association of American Medical Colleges*, (2005). 80(12), 1143–1152.
2. Gupta, S., Menon, V. Psychiatry training for medical students: A global perspective and implications for India's competency-based medical education curriculum. *Indian journal of psychiatry*, 64(3), (2022). 240–251.
3. Stubbs, A. Reducing mental illness stigma in health care students and professionals: a review of the literature. *Australasian psychiatry : bulletin of Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists*, (2014). 22(6), 579–584.